

Bécs: az intelligens klíma város példaértékű realitása, a kiváló városimázs

Vienna: the exemplary reality of an intelligent climate city, an excellent city image

Absztrakt

A városkutatás és a marketingtudományok területén gyakran tárgyalják az „imázs” és a „hírnév” fogalmát, melyek döntő szerepet játszanak egy város identitásának, vonzerejének és általános sikerének kialakításában mind a nemzeti, mind a nemzetközi szintén. Ausztria fővárosa az egyik legfontosabb gazdasági, politikai és kulturális metropolisz Európa szívében. A tanulmány Bécs városának 2040-ig tervezett „intelligens klíma város - smart climate city” főbb pontjait és kiváló jó gyakorlatait kiemelve mutatja be azt, hogy mivel érdemeli ki a folyamatos elismeréseket. Gazdasági ereje, gazdag kulturális és társadalmi struktúrája, átfogó jóléti rendszerei és a környezeti fenntarthatóság iránti elkötelezettsége teszi Bécset világhírű várossá. Sokrétű kiválósága nemcsak a lakosok életét teszi jobbá, hanem a világ minden tájáról vonzza a látogatókat és a vállalkozásokat, megerősítve ezzel a világ egyik legélhetőbb városának státuszát, imázsát.

Kulcsszavak: imázs, Bécs, okos város

Abstract

In the fields of urban studies and marketing, the concepts of “image” and “reputation” are frequently discussed as pivotal elements in the formation of a city’s identity, appeal, and overall success at the national and international levels. Vienna, the capital of Austria, is one of the most significant economic, political, and cultural metropolises in the heart of Europe. By elucidating the salient features and exemplary practices of Vienna’s Smart Climate City 2040, it will be demonstrated that the city merits the ongoing recognition it continues to receive. Vienna’s economic strength, rich cultural and social fabric, comprehensive welfare systems, and commitment to environmental sustainability contribute to its status as a world-renowned city. Its diverse excellence not only improves the lives of its residents but also attracts visitors and businesses from all over the world, reinforcing its status and image as one of the world’s most liveable cities.

Keywords: image, Vienna, smart city

JEL-kód: R50

BEVEZETÉS

A tanulmányban Bécs városának, az intelligens klíma város és siker imázs építésének példája kerül bemutatásra. A téma aktuális, hiszen Bécset évek óta a világ legélhetőbb

városai között listavezetőként tartják számon^[1]. Célom egy jó példa bemutatása a tudatos és lakosság barát városvezetésre, imázsépítésre.

„Az egyének és a települések versenye szoros szimbiózisban áll. A sikeres településeken az egyén is jobban boldogul, amelynek következtében a szubjektív életminőségét (jóllétét) tükröző mutatók is kedvezőbbé válnak, összességében boldogabb ember lesz (Egedy, 2009). A XXI. században azok a települések mondhatják magukat versenyképesnek, amelyekről lakosaik, vállalkozók és vendégeik egyaránt élhető környezetként beszélnek és amelyek az élhetőség imázsát keltik az odaköltözésről, az odatelepülésről és az odautazásról határozó potenciális döntéshozók fejében.” (Michalkó, 2015, 1)

A városkutatás és a marketingtudományok területén gyakran tárgyalják az „imázs” és a „hírnév” fogalmát. Bár gyakran felváltva használják ezeket a fogalmakat, ezek a kifejezések különböző aspektusait foglalják magukban annak, hogy a különböző érdekelt felek hogyan érzékelik és értelmezik a várost. Az imázs és a hírnév közötti különbségtétel megértése alapvető fontosságú a várostervezők, a politikai döntéshozók és a marketingesek számára, mivel ezek az elemek döntő szerepet játszanak egy város identitásának, vonzerejének és általános sikerének kialakításában mind a nemzeti, mind a nemzetközi szinten. „Ahogy a fogyasztási javak piacán versenyfutás zajlik a fogyasztókért, úgy versenyeznek a harmadik évezred városai a lakosokért, befektetőkért, nagyvállalatokért, turistákért. E versenyfutásban nagy fegyvertény a város imázsa, jó hírneve, reputációja, ezek tudatos alakítása.” (Jakab–Konczosné, 2016, 397). „Az imázsépítés célja, hogy a város képes legyen olyan kisugárzást adni, amivel a város polgárai, vállalkozói, a befektetők, a szolgáltatók és a látogatók is azonosulni tudnak.” (imazselemzes.hu)

E tanulmányban példákat fogunk látni arra, hogy Bécs hogyan alkalmazza ezeket az elveket a városi stratégiában. A „smart climate city” (intelligens klíma város) stratégiában a város arculatának a koncepciója a városon belüli olyan stratégiai irányítást és ennek megfelelő cselekvési tervet, olyan intézkedések összességét jelenti, amely összehangolja a város intézményeinek, szervezeteinek, csoportjainak tevékenységét, és a város belső és külső arculatának „sikeres és meghatározott tervszerű alakítását, építését célozza.” (Gulyásné, 2010, 127). A város hírnevének felépítése hosszú távon alakul/ alakult ki a következetes környezetvédelmi politikák révén.

Ausztria fővárosa az egyik legfontosabb gazdasági, politikai és kulturális metropolisz Európa szívében. Nagyfokú politikai stabilitás, kiváló infrastruktúra, kedvező kutatási környezet magas kutatási kvótával és rendkívül produktív munkaerővel párosulva tökéletes feltételeket kínál a világ minden táján működő vállalkozások számára.

Az élhető város fogalma olyan városi területre utal, amely magas életminőséget biztosít lakói számára olyan tényezők kombinációjával, mint a biztonság, a hatékony tömegközlekedés, a nagy zöldfelületek, a kulturális szolgáltatások és a gazdasági lehetőségek (Benda, 2018).

[1] Bécs 2023-ban már harmadik éve a világ legélhetőbb városa, a dániai Koppenhágát és a svájci Zürichet előzte meg az Economist Intelligence Unit (EIU) listáján (Világ gazdaság, 2024. <https://www.vg.hu/életmod/2024/09/becs-legelhetőbb-varos>)

„A kedvező városimázs gerjesztette területi identitás formálásában az adott településen megjelenő turizmus is közrejátszik. A turistaforgalom egyrészt beruházásokat ösztönöz, munkahelyeket teremt, komplementer fogyasztást és hozzá kapcsolódó adóbevételeket indukál, az ott élők számára visszaigazolja, hogy jó helyen laknak, hisz ez mások, az oda érkező turisták számára is érdekes, amely a lakókörnyezete iránti büszkeséggel töltheti el a helyieket.” (Michalkó, 2015, 2)

Bécs, kiváló példája annak, hogy a kedvező imázssal rendelkező városok hogyan hatnak pozitívan a turizmusra, a gazdaságra és a lakosok életére. Ez pedig tulajdonképpen egy önmagát generáló folyamat, egy körfogás, melyet a fejlődés útján kiválóan kell menedzselni. Hiszen ahogy nő a siker, több turista érkezik, több a lakó és több vállalat települ a városba. Így a magas életszínvonalat megtartani is nehezebb, fejleszteni pedig valóban csak következetesen lehet.

„Egy település élhetősége (quality of living; liveability) és az ott lakók életminősége (quality of life) közötti különbségek elsősorban az előbbi fogalom objektívebb mivoltában ragadható meg. Míg az élhetőség aránylag pontosan meghatározható, gyakran statisztikailag ellenőrizhető kritériumok mentén mérhető, addig az életminőség szubjektív pillére nem csupán az objektív körülmények szabályszerű lelki visszatükröződése, hanem a társadalom pszichikai alkatának is a függvénye.” (Michalkó, 2015, 5)

Az irodalmi áttekintés után a városi hírnév és annak mérését, majd „Bécs, a világ legélhetőbb városa” alpontban az élhető városokat rangsoroló két nemzetközi felmérést mutatok be. A harmadik pontban Bécs városának jelenét és a 2040-ig tervezett stratégiáját részletezem, végül összeggel zárom a tanulmányt.

1. A VÁROS HÍRNEVÉNEK ÉPÍTÉSE

Szeles Péter, az MPRSZ (Magyar Public Relations Szövetség) volt elnöke szerint sok szakember a mai napig azt vallja, hogy „a hírnév egyenlő az ismertséggel, a publicitással, a márkaértékkel vagy éppen az imázssal. A nem tudományos alaposságú írásokban gyakorta cserélik fel vagy alkalmazzák ugyanazon jelenségre a különböző tudományos kategóriákat.” (Szeles, 2010) „A hírnévvel kapcsolatban három fogalom gyakran említésre kerül: ezek az image (imázs, kép), az identitás (arculat) és a márka. Az imázs egy, az érintetti csoportok tagjaiban, egyéneken kialakult kép, mely, ha pozitív, akkor a bizalom, a jó hírnév alapfeltétele.” (Konczosné, 2013, 3) Esetemben az image-t a közösség, a turisták, a public értékeli, élik meg. A pozitív imázs kialakulása a városok esetében maga a hírnév. Szeretném megjegyezni, hogy a reputációt gyakran az imázs szinonimájaként használják. „Hangsúlyozni kell azonban, hogy az imázs és a reputáció közötti megkülönböztetés elengedhetetlen és hasznos, ha csak azt a tényt vesszük figyelembe, hogy az imázs gyorsan változhat, akár a reklámok révén is, míg a reputáció felépítéséhez több idő és erőfeszítés szükséges, mind belső, mind külső viszonylatban.” (Konczosné, 2013, 4). A jó hírnévért mind országok, régiók, városok, mind szervezetek és személyek is versenghetnek (Konczosné, 2012), így Bécs is, ahol nagyon komolyan foglalkoznak azzal, hogy a méltán elért komoly fejlesztések eredményeit, a város élhetőségét kiváló kommunikációval és további komoly stratégiai munkával és PR és marketingtevékenységgel erősítsék meg.

Rövid irodalmi áttekintések után Bécs városának „intelligens klíma város” stratégiájának megvalósulását mutatom be konkrét tényekkel, számokkal, adatokkal és példákkal. Az ehhez kapcsolódó források így jórészt német nyelvű, hivatalos osztrák források, melyek a város stratégiájához igazodóan jórészt digitális formában voltak elérhetőek a kutatás során.

1.1. VÁROSI HÍRNÉV ÉS MÉRÉSE

„A városimázs és kommunikációs tevékenységek, mint a reputáció építőelemei, több célcsoportra, stakeholderekre fókuszálnak, többek között a befektetőkre. Egy vállalat telephelyválasztási döntésének megindoklása nagyon fontos a városvezetők számára, hiszen városuk imázsát és kínálatát a nagy befektető vállalatok preferenciáinak megfelelően tudják ezen válaszok tudatában alakítani. Másik fontos stakeholderi csoport a lakosság, akik speciális szemszögből szerzik tapasztalataikat, benyomásaikat a városról. Különleges, a külső érintetti csoportokhoz képest más megközelítést igényelnek. A fő cél Bécs esetében a helyi identitás felépítése, táplálása, erősítése.” (Jakab-Konczosné, 2016, 399)

„A városmarketing tevékenység, imázs-, reputációépítés harmadik fő célcsoportja a turisták, látogatók. Többek között a kereskedelmi szálláshelyeken realizált vendégéjszakák száma statisztikailag alátámasztva, hard adatként mutatja az adott város, mint turisztikai desztináció népszerűségét. Az egyes országok, városok is rendelkeznek hírnévvel, ami befolyással van gazdasági erejükre. A jó hírnévvel bíró helyek több turistát vonzanak, növelni tudják exportjukat, fejleszteni diplomáciai erejüket, külföldi működő tőkét, tudást és tehetségeket (munkaerőt) tudnak bevonzani. Amely kirakós-darabok összekapcsolódnak, egymást erősítik.” (Jakab-Konczosné, 2016, 399)

“Egy város jó hírneve tehát szorosan korrelál a város irányában érezhető támogató magatartással, érdeklődéssel, aminek keretében turisták látogatnak el a városba, családok választják munka és/vagy lakóhelyükkül, vagy cégek döntenek úgy, hogy ott fektetnek be, valósítják meg fejlesztésüket. A városok hírneve a személyek, a márkák vagy vállalatok hírnevéhez hasonlóan mérhető. A RepTrak modell alapján egy város általános hírneve egy érzelmeken alapuló észlelés, mely közvetlen tapasztalatok, a város saját kommunikációja, harmadik személyek nézőpontja és általánosságban elfogadott sztereotípiák alapján épül fel.” (Jakab-Konczosné, 2016, 399).

Bécs esetében az imázs az embereknek egy városról alkotott azonnali elképzeléseire és benyomásaira utal. Ezek a képzetek gyakran vizuális jelzéseken, médiareprezentációkon és első kézből származó tapasztalatokon, élményeken alapulnak vagy emlékekhez kötődnek. Egy város imázsát alakíthatja az építészet, a közterek, a kulturális nevezetességek, bizonyos események, személyes élmények és még az éghajlat is. Ez jellemzően felszínebb és érzékeny a rövid távú események vagy a médiaközvetítések miatti változásra (Michalkó, 2015). A városkép, imázs kapcsán a vizuális és érzékszervi észlelések esetében a városról alkotott képet nagymértékben befolyásolja a vizuális és érzékszervi vonzereje. Ide tartozik a város látképe, tisztasága, zöldterületei és általános

esztétikai minősége. Például New York város ikonikus sziluettje vagy Róma történelmi építészete erős vizuális képet teremt. Médiareprezentációk kapcsán arra gondolunk, emlékezünk, amikor egy város például filmekben, hírekben, a közösségi médiában és a média más formáiban megjelenő ábrázolása jelentősen formálja a városról alkotott képünket, benyomásunkat. A pozitív médiamegjelenések javíthatják egy város imázsát, míg a negatív médiamegjelenések ronthatják azt. Ehhez társulhatnak még a turisztikai benyomások, a turisták tapasztalatai és az általuk a szájról szájra terjedő vagy a közösségi médiában megosztott tapasztalatok. Egy vendégszeretetéről, biztonságosságáról, kiváló tömegközlekedéséről és pezsgő kulturális életéről ismert város valószínűleg kedvező képet alakít ki a látogatók körében. A hírnév ezzel szemben a város tulajdonságairól és jellemzőiről alkotott szélesebb körű, általános és tartósabb hiedelmeket és értékeléseket foglalja magában (Michalkó, 2015). Lehet város vagy városrész híres vagy hírhedt megítélésű a közvéleményben, a sajtóban, mint például az amerikai New York esetében Bronx városnegyed. A hírnév idővel épül fel – ahogyan le is –, és azt befolyásolja a város történelme, kormányzása, gazdasági teljesítménye, társadalmi körülményei és tartós kulturális hozzájárulása, az általános megítélés.

A hírnév a különböző érdekelt felek, köztük a lakosok, a vállalkozások, a turisták és a nemzetközi megfigyelők kollektív megítélését tükrözi. Egy város hírneve egy történelmi örökségre is alapoz, egy város hírneve mélyen gyökerezik történelmi örökségében. A gazdag és jól megőrzött történelemmel rendelkező városok, mint például Párizs vagy Róma évszázadok alatt felépített erős hírnévvel rendelkeznek. Ezt a régi történelmi örökséget javíthatja az újkori kormányzás és stabilitás megítélése, mely döntő fontosságú. Az átlátható kormányzásukról, alacsony korrupciós szintjükéről és politikai stabilitásukról ismert városok, mint például Zürich vagy Helsinki, általában erős hírnévvel rendelkeznek. Ehhez adódik hozzá egy város gazdasági állapota, teljesítménye, beleértve a munkaerőpiacot, az üzleti környezetet és az innovációs képességeket. Például a Szilícium-völgy, a technológia és az innováció globális központjának hírnevét élvezi, ahogy a pénzügyi szektorban Zürich – illetve maga Svájc – szintén előkelő hírnévre tett szert.

A hírnevet olyan társadalmi tényezők is befolyásolják továbbá, mint az életminőség, a biztonság, az oktatás és az egészségügy, valamint a környezeti fenntarthatóság (Michalkó, 2015). Koppenhága például magas életminőségéről és a környezeti fenntarthatóság iránti elkötelezettségéről híres. Vitán felül áll, hogy az imázs és a hírnév között kölcsönhatás van. Bár elkülönülnek egymástól, mégis összefüggnek és befolyásolhatják egymást. A pozitív imázs javíthatja egy város hírnevét, az erős hírnév pedig segíthet fenntartani a pozitív imázst. Bécsnek például a zene és a kultúra városaként kialakult imázsát támogatja a nagy kulturális hozzájárulásokról és az életminőségről régóta fennálló hírneve. Az imázs és a hírnév között azonban eltérés is lehet. Egy városnak lehet pozitív imázsa (például lehet személyesen jó emléke, élménye egy városról), jó a vizuális vonzereje vagy a médiaképek miatt, de a hírnevét alááshatják olyan problémák, mint a politikai instabilitás vagy a gazdasági kihívások. Ezzel szemben egy jó hírnévvel rendelkező város megítélése romolhat olyan átmeneti tényezők miatt, mint a természeti katasztrófák vagy a negatív médiamegjelenések.

1.2. “BÉCS, A VILÁG LEGÉLHETŐBB VÁROSA”

Az EIU (Economist Intelligence Unit) a “The Economist Group”, a “The Economist” újság testvérvállalata, kutatási és elemzési részlege. Az 1946-ban alapított szervezet több mint 70 éves tapasztalattal segíti a vállalkozásokat, pénzügyi cégeket és kormányokat a folyamatosan változó globális környezetben való eligazodásban a nemzetközi üzleti és világpolitikai információk kutatásával, elemzésével, publikálásával. Irodái megtalálhatóak Londonban, New Yorkban, Hongkongban, Dubaiban és Gurugramban (India). Az általuk készített és publikált “Élhetőségi rangsor” 173 várost értékel 30 mutató alapján öt átfogó kategóriában: stabilitás, egészségügy, kultúra és környezet, oktatás és infrastruktúra (Global Liveability Index, 2023).

Az EIU 2024-es Élhetőségi felmérésében Bécs továbbra is a világ legélhetőbb városa, már harmadik éve őrizve vezető helyét. Idén is 100-as pontszámot kapott az öt kategória közül négyben, bár a kultúra és környezetvédelem terén a nagy sportesemények hiánya miatt csak 93,5 pontot ért el az idei felmérésben, mely tehát az ott lakók életminőségét kutatja. További három nyugat-európai város – Koppenhága, Zürich és Genf – került be az első tíz közé, megerősítve a régió erős teljesítményét. A negyedik helyen Melbourne áll, amely egyike annak a négy ázsiai-csendes-óceáni városnak, amelyik a világ tíz legjobbjába között van, és amelyekben két kanadai város, Calgary és Vancouver is szerepel. A korábbi években vezető ausztrál városok, Sydney és Melbourne visszacsúsztak a rangsorban, a lakáskínálat jelentős hiánya miatt. Hasonló okok miatt a kanadai Toronto két év után kiesett az első tízből és visszacsúszott a 12. helyre. Nyugat-Európa továbbra is a legjobban teljesítő régió az élhetőség tekintetében, négy kategóriában is az első helyen áll, míg a második helyen álló Észak-Amerika az oktatás tekintetében a legjobb. Az előző évekhez képest visszaesett több ország pontszáma is – például Németország, Írország és Belgium –, ami a stabilitás kategóriában bekövetkezett romlásnak tudható be, mivel egyre többször fordulnak elő erőszakos kimenetelű tüntetések és bűncselekmények (Global Liveability Index, 2023).

Az élhetőségi index készítésekor számszerűsítik azokat a kihívásokat, tulajdonságokat, amelyek egy adott helyen az egyén életminőségét befolyásolják, arra hatással vannak, így lehetővé téve a városok közötti közvetlen összehasonlítást. Minden városhoz több mint 30 minőségi és mennyiségi tényező, mutató alapján viszonylagos komfortfokozatot rendelnek, a fent már említett öt nagy kategóriában: stabilitás, egészségügyi ellátás, kultúra és környezet, oktatás és infrastruktúra. Egy város minden egyes tényezője elfogadható, elviselhető, kellemetlen, nem kívánatos vagy elviselhetetlen minősítést kap. A minőségi mutatók esetében a minősítés a kutatóintézet elemzőinek és az adott városokban élő részt vevő kutatók (helyszíni tudósítók) megítélése alapján történik. A mennyiségi mutatók esetében a minősítést számos külső adatpont relatív teljesítménye alapján számítják ki. 1 és 100 pont közötti értékeket kaphatnak az egyes városok, ahol az 1-es érték tűrhetetlennek, a 100-as érték pedig ideálisnak minősül. Az élhetőségi minősítést általános pontszámként és az egyes kategóriákra vonatkozó pontszámként is megadják. A viszonyítási pontok biztosítása érde-

kében az egyes kategóriák pontszámát New Yorkhoz viszonyítva is megadják. Olyan városokat minősítenek például nehezen élhetőnek, ahol az életkörülmények különösen nehezek, ahol túlzott fizikai nehézségek vagy feltűnően egészségtelen környezet uralkodik.

„A mennyiségi változók esetében a minősítést egy adott helyszín relatív teljesítménye alapján, külső adatforrások felhasználásával számítják ki. A stabilitás kategória (súlya az összérték 25%-a) mutatói a következők: kisebb bűncselekmények előfordulása, erőszakos bűncselekmények előfordulása, terrorveszély, katonai konfliktus veszélye, polgári zavargások/konfliktusok veszélye. Az egészségügy kategória (súlya a teljes érték 20%-a) mutatói: a magán egészségügyi ellátás elérhetősége, a magán egészségügyi ellátás minősége, az állami egészségügyi ellátás elérhetősége, az állami egészségügyi ellátás minősége, a vény nélkül kapható gyógyszerek elérhetősége, valamint az általános egészségügyi mutatók (ezutóbbiak a Világbank adataiból átvéve). A kultúra és környezet kategória (súlya az összérték 25%-a) mutatói: a páratartalom/hőmérséklet minősítése (az átlagos időjárási viszonyok alapján), az éghajlat kellemetlensége az utazók számára, a korrupció mértéke (a Transparency International adatai alapján), a társadalmi vagy vallási korlátozások jelenléte, a cenzúra mértéke, sportolási lehetőségek, kulturális lehetőségek; valamint élelmiszerek, italok, fogyasztási cikkek és szolgáltatások elérhetősége. Az oktatás kategória (súlya az összérték 10%-a) mutatói: a magánoktatás elérhetősége, a magánoktatás minősége, a közoktatási mutatók (a Világbankból átvéve). Az infrastruktúra kategória (súlya a teljes összeg 20%-a) mutatói: az úthálózat minősége, a tömegközlekedés minősége, a nemzetközi kapcsolatok minősége, a jó minőségű lakások elérhetősége, az energiaellátás minősége, a vízellátás minősége, a távközlés minősége.” (Global Liveability Index, 2023)

Az EIU rangsora mellett a Monocle életminőségi felmérésében 2023-ban először Bécsot választották az első helyezettnek. A brit Monocle magazin évente összeállítja a világ legélhetőbb városainak rangsorát, melyben Bécs 2023-ban először került az első helyre, a tavalyi 7. helyről a rangsor élére ugorva. A külföldi munkavállalók és családtagjaik mindennapi életének gyakorlati jellemzőit vizsgáló folyamatos kutatás képezi az alapját a számos gyakori kiküldetési helyszín életminőségének éves rangsorolásának. A rangsor többek között kiemelten veszi figyelembe a víz ihatóságát és a vízellátás minőségét, a városi hulladékkezelés minőségét, a szennyvízkezelést, a légszennyezés mértékét, a közlekedési mutatókat. Az osztrák főváros a folyamatosan bővülő tömegközlekedési lehetőségek széles választékával, valamint kiváló infrastruktúrájával nyugtázta le a Monocle szerkesztőségét. A 20 éve legalacsonyabb bűnözési aránynak köszönhető biztonságérzet, a megfizethető lakhatás, valamint a kulturális és szabadidős lehetőségek szintén beleszámítottak az értékelésbe. Az elemzők kiemelték továbbá a városrészek zöld oázisait, amelyek a klímavédelem mellett a közösségi életterek újjáélesztését hivatottak szolgálni. A Monocle Bécsot általánosságban «előremutató történelmi városként» jellemezte (Monocle, 2023).

Bécs polgármesterének, Michael Ludwig Úr reakciója a fenti kiváló eredményekre magáért beszél: “Büszkeséggel tölt el bennünket, hogy eredményeinket ismét nemzetközi szinten elismerték és díjazták. Nem véletlen, hogy Bécs ismét az első helyen áll ebben a globá-

lis rangsorban. A szorgalmas bécsi lakosságnak köszönhetően ez a kiemelkedő eredmény nem véletlen. Ez minden bécsi számára megtiszteltetés.” (Lebensqualität, 2023) Ez a nyilatkozat mutatja, hogy az osztrák fővárosban sokkal kevésbé hangsúlyozzák a politika súlyát az egyes sikerek kapcsán, itt ez inkább a közösség érdeme. Már csak azért is, mert itt szigor van, szabályok vannak, melyekért cserébe rend és magas színvonalú szolgáltatások járnak. Bécs kiváló hírneve és imázsa nem csupán PR és marketing munka eredménye, hanem a városvezetés következetes, hosszútávú stratégiai munkájának és a lakosság közös értékrend melletti elköteleződésének érdeme. Az, hogy itt rend és tisztaság van, hogy az értékekre vigyáznak, ezt közös érdemnek és dicsőségnek élik meg a bécsi lakosok.

2. BÉCS „SMART CLIMATE CITY” IMÁZSÁNAK TERVE

Bécs elkötelezett az ENSZ 2030-ig szóló fenntartható fejlődési menetrendje és a globális fenntartható fejlődési célok mellett. Az ENSZ 2030-ig szóló fenntartható fejlődési menetrendjével a nemzetközi közösség 17 fenntartható fejlődési célban állapodott meg. Az intelligens város stratégia az SDG-kre épül (Sustainable Development Goals – fenntartható fejlődési célok), és mint Bécs fenntarthatósági stratégiája, stratégiai keretet képez azok teljesítéséhez; az intelligens város és az SDG-célok helyi megvalósítása és nyomon követése szorosan kapcsolódik egymáshoz (Scwr_klima, 2022).

2.1. BÉCS ÖNKORMÁNYZATÁNAK STARTÉGIÁJA

Bécs hozzájárul a globális, európai és nemzeti éghajlati célok eléréséhez (Vienna in Figures, 2023). Az intelligens város stratégiája a nemzetközi és nemzeti megállapodásokban és stratégiákban mindenekelőtt az ENSZ párizsi klímamegállapodásában meghatározott célokra épül. A cél az ember okozta globális felmelegedés korlátozása az iparosodás előtti szinthez képest legfeljebb 2 Celsius-fokra, vagy lehetőség szerint 1,5 Celsius-fokra, valamint az üvegházhatású gázok globális kibocsátásának nullára csökkentése a 21. század közepére. Az EU számára a párizsi célkitűzésekhez való hozzájárulásként 2020-ban új, az 1990-es szinthez képest 2030-ra legalább 55%-os üvegházhatásúgáz-kibocsátáscsökkentési célt határoztak meg, 2050-re pedig klímasemlegességet kívánnak elérni (ennek alapja az ún. „európai zöld alku”).

A bécsi önkormányzat programjával még egy lépéssel tovább megy, és az osztrák szövetségi kormány célkitűzésével összhangban 2040-re klímasemlegességet kíván elérni, a három központi cselekvési területre, a klímavédelemre, a klímaadaptációra és a körforgásos gazdaságra összpontosítva. A korábbi intelligens város stratégiát új célkitűzésekkel felülvizsgálták, figyelembe véve a koronavírus-járvány kihívásait és következményeit, valamint az Éghajlatügyi Tanács ajánlásait (Scwr_klima, 2022). A kiváló infrastruktúra, a jól kiépített és megbízható tömegközlekedési hálózat, a jó vízellátás és egészségügyi ellátás, valamint az oktatási-, kulturális- és szabadidős tevékenységek széles skálája ugyanúgy hozzájárul Bécs élhetőségéhez, mint a jó minőségű és megfi-

zethető lakhatás és az egészséges környezet, ahogy a munkaerőpiachoz való hozzáférés, a megfelelő jövedelem és jó szociális biztonság is.

Bécs ezekre a tulajdonságokra épít, és hangsúlyozza: az életminőség azt is jelenti, hogy az utcai tereket változatosabban lehet használni, a járdakávézók, a sétálgatás és az elidőzés, a játék és a sportolás számára. Az életminőség a város stratégái szerint azt is jelenti, hogy a mobilitási lehetőségek széles skálájához férhetünk hozzá anélkül, hogy járművel kellene rendelkezünk; hogy a környezetbarát és költséghatékony fűtési és hűtési rendszerek által teremtett új szintű lakókomfortot élvezhetjük, vagy, hogy a termékeket hosszabb ideig használhatjuk anélkül, hogy az első meghibásodásukkor meg kellene szabadulnunk tőlük, „javítási utalvány” jár minden háztartásnak. Bécs vezetése felismerte, hogy az éghajlatváltozás következményeinek kezelését célzó határozott fellépésre van szükség ahhoz, hogy a városban a jövőben is mindenki jól élhessen a növekvő hőségsperiódusok és szélsőséges időjárási események ellenére. Bécs mellett továbbra is vonzóvá kívánják tenni a nemzetközi vállalatok és start-upok, a szakképzett munkavállalók és a tehetséges emberek számára (Reparaturbonus, 2024).

A bécsi szakértők szerint, ha az EU-ban az összes mosógép, notebook, porszívó és okostelefon élettartamát csak egy évvel meghosszabbítanák, mintegy 4 millió tonna CO₂-t lehetne megtakarítani. Erre lehet megoldás a bécsi „javítási utalvány”, amely a javítási költségek 50%-át támogatja 200 euróig (az Európai Környezetvédelmi Iroda speciális program finanszírozásának keretében). Bécs mottója: javítás a kidobás és új tárgy vásárlása helyett. A programban részt vevő „javítóhálózatban” több mint 140 vállalkozás működik együtt, amelyek használt termékek javítására szakosodtak – a régi bútoroktól a legújabb generációs mobiltelefonokig. A vállalkozások egy része jól ellenőrzött használt árukat is kínál. A hálózat 1999-es megalakulása óta összesen több mint egymillió javítást végeztek és így célzottan ösztönözték a javítható készülékek és termékek túl gyors kidobásának elkerülését. A hálózatot a környezetvédelmi tanácsadó szolgálat koordinálja (Reparaturbonus, 2024).

A „Smart Klima City Wien” (intelligens klíma város) programot jellemzi, hogy figyelembe veszi az emberek eltérő életkörülményeit és mindennapi valóságát, s kortól, nemtől, származástól, egészségi állapottól vagy szociális helyzetétől függetlenül a város lakosságának minden rétege reménykedhet életkörülményeinek további javulásában. Felismerésre került, így a program aktív eleme, hogy annál sikeresebb, minél többen támogatják és maguk is aktívan segítik a fejlesztését. Bécs minden politikai területen a társadalmi befogadás, mint központi vezérelv, valamint az átfogó politikai, társadalmi és gazdasági egyenlőség mellett kötelezte el magát, melyek a döntéshozatal és a közigazgatási intézkedések középpontjában állnak. Bécs mellett kiemelten gyermek- és ifjúsághoz való hozzáférést biztosító városként azonosítja magát, továbbá 2030-ra az innováció központjává, Európa digitalizációs fővárosává szeretne válni (Scwr_klima, 2022).

2.2. AZ OSZTRÁK FŐVÁROS LAKOSSÁGA

Ausztria szövetségi fővárosa és egyben a kilenc osztrák szövetségi állam egyike. Közel 2 millió lakosával (Vienna in Figures, 2023) Ausztria összlakosságának valamivel több,

mint együtödével a Duna-parti Bécs Ausztria legnépesebb nagyvárosa is egyben, valamint a második legnagyobb város a német nyelvterületen. Az Európai Unió ötödik legnagyobb városa és Európa tizedik legnagyobb városa. A bécsi metropoliszban az agglomerációval együtt tehát mintegy 3 millió ember él, s ez a teljes osztrák lakosság mintegy harmadát teszi ki. Az átlagéletkor Bécsben 41 év. 2022-ben az 1,96 millió lakosból átlagosan 951 500 (49,7%) migrációs háttérrel rendelkezett. Közülük 697 500 fő első generációs bevándorló volt, azaz mindkét szülőjükhöz hasonlóan külföldön született. A külföldön született, mára osztrák állampolgársággal rendelkező lakosok száma 790 060 fő (Vienna in Figures, 2023).

Az 1950-es évektől vezetett statisztikák szerint a bécsi lakosság közel 80%-a katolikus vallású volt a 1980-as évek elejéig. Ez a szám egyre csökken a mai napig, ma Bécs lakosságának csupán 30%-a katolikus, közel ugyanennyien muzulmán vallásuk és szintén közel ugyanennyien vallják magukat „ateistának” (vagyis semmilyen vallási felekezethez sem tartozónak), s a lakosság 3%-nál is kisebb hányada evangélikus, hindu vagy zsidó vallású.

Ez természetesen oda vezetett, hogy minden közétkeztetésben (az óvodáktól az iskolákon át a kórházakig mindenhol) komolyan figyelembe veszik a különböző vallási felekezethez tartozó emberek étkezési igényeit, alapvető jogként tiszteletben tartva azokat. Vállalati étkezdékben is ugyanúgy így van ez, s a vallási okok mellett már minden igényt figyelembe véve van mindenhol vegetáriánus, néhol még vegán kínálat is. Itt természetesen ez már évtizedek óta, a közös, tiszteletteltjes egymással élés óriási kincs, ahol kultúra és ingergazdag környezetben nőnek fel a gyermekek, és minimum két, de sok esetben három vagy több nyelven is folyékonyan kommunikálnak.

A mellékletben található 1. ábrán látható, hogy nem csupán átlagos lakossági paramétereket elemeznek a stratégiát összeállító szakértők, de az életkörülményeiket, mint például lakótér, lakókörnyezet, tulajdonviszonyok, stb. is figyelembe veszik. Az épületeket a napenergia-termelés maximalizálására használják, azok zöldítése, árnyékolása és passzív hűtése szabványosításra kerül, melyben az aktív hűtést megújuló energiák biztosítják. A régi, bontott/használt építőanyagok felhasználása az erőforrás-megtakarítás maximalizálása érdekében 2030-tól szintén standard eljárás lesz. 2040-re biztosítani szeretnék a lebontott épületekből és nagyobb felújításokból származó épületelemek, termékek és anyagok legalább 70%-ának újra felhasználhatóságát.

2.3. BÉCS URBANISZTIKÁJA

Bécs elköteleződött a “zero waste” (nulla hulladék) és a körforgásos gazdaság mellett. A hulladék mennyiségét különböző hulladékmegelőzési intézkedésekkel folyamatosan csökkentik. Bécs a tervek szerint 2030-ra túllépi a 60%-os újra hasznosítási arányra vonatkozó uniós célt, 2050-re pedig azt tervezi, hogy az elkerülhetetlen hulladék 100%-át újrahasznosítják majd és hulladékgazdálkodása már 2040-re klímasemleges lesz. Az élelmiszerhulladékot 2030-ra 50%-kal kívánják csökkenteni. 2050-re a város minimalizálni szeretné az ételpazarlást. A városi ÖkoBusiness programnak köszönhetően 20 év alatt már eddig is 127 ezer tonna hulladékot takarítottak

meg a bécsi vállalkozások. Ez nagyjából 300 bécsi óriáskerék súlyának felel meg. Bécsben évente 350 ezer tonna használt anyagot és biogén hulladékot gyűjtenek szelektíven, amivel évente 70 ezer tonna CO₂-t takarítanak meg.

2009 óta a Bécsben keletkező maradék hulladék 100%-át a bécsi hulladékhasznosító üzemekben hasznosítják újra, így 214 ezer bécsi háztartás számára biztosítanak távfűtést, 95 ezer bécsi háztartás számára pedig áramot. Háztartási hulladék azóta nem kerül lerakásra (Scwr_klima, 2022). A mellékletben található 2. ábra szemléletesen mutatja, hogy a várostervezés és fejlesztés koordináltan, összhangban dolgozik a kitűzött, lakossági életminőséget javító célok elérése érdekében.

Bécs város területe 414,87 km², melynek csak viszonylag kis része beépített. Bécs területének mintegy fele gyepterület, nagyobb részét mezőgazdasági művelés alá vonják. Bécsben a megfizethető és jó minőségű lakások, a hatékony tömegközlekedés és a nagy zöldterületek hozzájárulnak a magas életminőséghez. A városban elérhető a közfinanszírozott lakásprogram (Gemeindewohnung), amely a lakosság jelentős részének megfizethető lakásokat biztosít, s arra hivatott, hogy a lakosok minden jövedelmi szintről stabil és kényelmes lakókörnyezetben élhessenek. Sok állami nagyvállalat kínál kedvező áron szolgálati bérlakásokat is, mint például a vasút.

A távhőhálózat bővítése – a földgázfűtés kiváltására – a város vezetésének egyik fő célkitűzése. A földalatti infrastruktúra (kábelek, csövek stb.) bővítésének optimális összehangolása közfeladat az utcák rekonstrukciós intézkedéseinek összehangolásával (pl. faültetés). A fogyasztók, az energiaszolgáltatók és a hálózatüzemeltetők számára tervezési biztonságot kívánnak megteremteni az új és meglévő épületek jövőbeli hőellátása tekintetében, pl. területalapú hőtervezéssel. 2030-ig 800 megawatt csúcsteljesítményű 20 fotovoltaikus rendszert kívánnak kiépíteni, ami évente 90–100 futballpálya területnyi beruházásnak felel meg. A talajvízből és a szennyvízből, a földből (és esetleg a levegőből) származó hőenergia hasznosítására programok indulnak 2024-től. A távhőellátás megújuló forrásokra való átállítása is cél, különösen nagyméretű hőszivattyúk alkalmazásával és a mélységi geotermikus energia felhasználásával. Az ún. „zöldgázok” használata (biometán, szintetikus metán, megújuló hidrogén stb.) termelési és ellátási struktúrák létrehozásakor és bővítésekor kíváncsian foglalkozdik meg a város részéről minden beruházó felé és az engedélyeztetésnél, elbírálásnál figyelembe veszik. Közép-Európa legerősebb nagyméretű hőszivattyúja egyébként már 2019 óta Bécsben működik. Simmeringben az erőművek hulladékhőjét hamarosan 106 ezer háztartás klímasemleges energiával való ellátására használják majd fel. A Wiener Energie (Bécs energiaellátó cége) már most Ausztria legnagyobb napenergia-üzemeltetője, 25 ezer háztartás ellátására elegendő napenergiát termel, mely a 23 kerületből két kerület összes háztartásának ellátására elegendő. A bécsi napelemek többsége épületek tetején található.

A klímacélok elérése érdekében azonban más területeket is ki kívánnak használni a fotovoltaika elterjesztésére: a Bécs-Donaustadtban egy volt kavicslerakó 12,5 hektáros területén található mezőgazdasági fotovoltaikus erőmű például már több mint 12 gigawattóra napenergiát termel 4 900 bécsi háztartás számára, és ezzel 4 200 tonna CO₂-t takarít meg évente. Bécs fő szennyvíztisztító telepe Simmering kerületben több zöld energiát

termel, mint amennyire a szennyvíz tisztításához szüksége van, holott a szennyvíztisztító telepek általában a legnagyobb városi energiafogyasztók közé tartoznak Európában.

Korábban a bécsi szennyvíztisztító telepek a városban keletkező összes szennyvíz tisztításához a legnagyobb bécsi energiaszolgáltató által termelt villamos energia több mint 1%-ára volt szüksége. Ez mostanra megváltozott: Bécsben évente mintegy 2 millió köbméter szennyvíziszap keletkezik; ha ezt optimális körülmények között tárolják és felmelegítik, szennyvízgáz keletkezik, amelynek kétharmada energiában gazdag metánból áll, és amelyet kapcsolt hő- és villamosenergia-erőművekben égetnek el. Így a szennyvíztisztításhoz szükséges teljes energiát házon belül lehet előállítani, és még többlet is keletkezik, amelyet a bécsi villamosenergia- és távfűtési hálózatba táplálnak be. Így Bécsben a CO₂-kibocsátás évente mintegy 40 ezer tonnával csökken (Scwr_kilma, 2022).

Bécs nem csupán a szennyvizét hasznosítja újra, de a lakosok által a városi szeméttelpeken ingyenesen leadható zöldhulladékból (zöld nyesedék, fű stb.) saját „zacskós földet” készít és csomagol „Guter Grund” néven, mely egy szójáték németül. A Grund kettős jelentése: alap és ok. Vagyis „jó alap” (ültetéshez való föld értelemben) és egy „jó ok” arra, hogy a keletkező saját városi zöldhulladékunkat a városra bízunk, mert okosan „megforgatja” azt. A felelős városi hivatal Hulladékgazdálkodási, Utcatisztítási és Járműpark Osztály (MA 48) „Guter Grund” nevű földje a bécsi szerves hulladéktárolóból származó komposztból készül, és nem tartalmaz hozzáadott tözeget. Ez a föld minden lakásban nevelt és kerti ültetéshez, virág- és növények átültetéséhez, valamint zöldségágyások talajának javításához használható. A bécsi szerves hulladékból származó komposzt és más adalékanyagok, például kéreghumusz felhasználásával 40 literes földzsákonként akár 36 liter tőzeg is megtakarítható. Egy ilyen 40 literes zsák legalább nyolc kilogramm CO₂-kibocsátás csökkenését jelenti az üvegházhatású gázok kibocsátásában. A 18 literes zsák ára 4, a 40 literes zsák ára 6 euró és minden kerületben kapható az illetékes hivatal telephelyein februártól októberig. A zsák csomagolása és minden, a hulladékgazdálkodással kapcsolatos program és reklám ríkító narancssárga színű, ez az MA48 hivatalos színe és a kampányai, a marketing és PR tevékenységük kiemelkedően jók (Guter Grund, 2024).

Szintén az MA48 veszi be a jó állapotú, használt tárgyakat ingyen (bármelyik kerület szeméttlerakó telephelyén), és „fillérékért” árulja három bécsi boltjában (Tandler Shops). A hangszerektől a könyveken és használati tárgyakon át a sporteszközökig minden megtalálható. A minimális bevétellel az ott dolgozók bérét fedezik. Bécsben nem szegyen itt vásárolni, a helyiek nemzetiségtől függetlenül büszkék arra, hogy tudnak spórolni és védik a környezetet. Hírességek is járnak ide vásárolni, nem csak szociálisan rászorulóknak (Home 48-er Tandler, 2024).

Bécsben a tömegközlekedés az élhetőség másik kulcsfontosságú tényezője. A város kiterjedt villamos-, busz- és metróhálózata lehetővé teszi a lakosok számára a hatékony és megfizethető utazást. Ez nemcsak a közlekedési torlódásokat és a környezetszennyezést csökkenti, hanem a város különböző részeinek megközelíthetőségét is javítja, megkönnyítve az emberek számára a munkába, iskolába és szabadidős tevékenységekhez való ingázást. A 2040-ig tartó program része az ún. „15-Minuten-Stadt” (15 perces város), ami arra utal, hogy a cél az, hogy autó használata nélkül minden

lakos 15 percen belül el tudja érni, amire szüksége van. Vagyis gyalog vagy tömegközlekedéssel 15 perc alatt elérhessen az iskolába vagy a munkahelyére, minden ügyét elintézhesse (a bolttól a postán át a hivatalos és banki ügyekig), elérhessen sportolási és kulturális lehetőséget. A járműfenntartást költségessé teszik (adók formájában), a parkolóhelyek számát csökkentik és drágítják azok díjait. A tömegközlekedésnél viszont az ár körülbelül 10 éve nem emelkedett, például egy éves bérletért teljes áron 365 eurót kell fizetni. Vagyis napi egy euroért bármikor bárhova, és bármikor bárhova el lehet jutni. Éjszaka is. Babakocsival, kerekesszékekkel is. Mert a megállóhelyek nagy része akadálymentes és a járművek (kivéve a retró villamosok) alacsony padlósok. Mozdólépcső, lift és tisztán tartott nyilvános mosdó minden metróállomáson van. A diákok és a nyugdíjasok komoly kedvezményeket élveznek az árak tekintetében. Sok bécsi vállalat éves jutalomként éves tömegközlekedési bérletet ajándékozik a dolgozóinak, ezzel is motiválva őket ezek használatára, csökkentve a légszennyezést, a városi dugókat, a parkolási gondokat (s még adókedvezményt is kapnak a bérletjuttatás után a munkáltatók). Egy igazi win-win-win szituáció: nyer az egyén (a munkavállaló), nyer a munkáltató és nyer a város. Bécsben nagyon sok a zöldterület, számos park, kert és rekreációs terület áll a nyilvánosság rendelkezésére. Ezek a terek lehetőséget nyújtanak a lakosoknak a szabadtéri tevékenységekre és a pihenésre, hozzájárulva a fizikai és mentális jóléthez. A Stadtpark, a Donauinsel vagy a Prater, nagy közparkok például számos szabadidős tevékenységet kínálnak, és a helyiek és a turisták kedvelt célpontjai.

2.4. A BÉCSI OKTATÁS ÉS TURIZMUS

A mellékletben található 3. ábra szemlélteti a város kimagasló eredményeit az oktatás és a turizmus terén. Bécs magasan képzett munkaerővel rendelkezik. Az osztrák főváros a tudományok és a tehetségek városa, a német nyelvű országok legnagyobb egyetemi városa 20 egyetemmel és 190 ezer hallgatóval. A magasan fejlett duális oktatási rendszernek köszönhetően több mint 17 ezer gyakornokot képeznek ki 200 különböző szakmában.

Bécs Európa legvonzóbb városutisztikai célpontjai közé tartozik, és a nemzetközi konferenciák és szemináriumok egyik vezető városa. A K+F terén elért kiemelkedő eredmények Bécs az EU egyik vezető kutatási és technológiai központjává teszik, több mint 1 500 kutatóhellyel (ebből 840 vállalat), 46 ezer K+F-alkalmazattal. Ausztria K+F-kiadásainak 3%-ával, 3,6%-os kutatási kvótával messze meghaladja az EU 2%-os kvótáját. A kutatásra és fejlesztésre fordított minden egyes eurónyi többlet közkiadás hosszú távon a bruttó hazai termék mintegy 6 eurós növekedését eredményezi (Bundesministerium für Digitalisierung und Wirtschaftsstandort, 2021). Bécs 2019 óta aktívan részt vesz az alapvető digitális jogok védelmét szolgáló nemzetközi Digitális Jogok Koalíciójában. Több mint 300, állampolgároktól vagy magáncégektől származó alkalmazás (alkalmazások, weboldalak, kreatív tervek stb.) használja Bécs városának nyílt kormányzati adatait. A „Sag’s Wien” (Mondd meg Bécs(nek)) applikáció a város folyamatosan elérhető online bejelentő fóruma. A „Sag’s Wien” alkalma-

zással a polgárok elektronikusan, egyszerűen és intuitív módon jelenthetik a városban észlelt problémákat, aggályokat és panaszokat a bécsi városvezetésnek. Az alkalmazás lehetővé teszi a digitális párbeszédet a közigazgatással, és folyamatos tájékoztatást nyújt a bejelentett problémákról, vagyis a bejelentő visszajelzést is kap. Az alkalmazás 2017 eleji elindítása óta már több mint 100 ezer problémát oldottak meg közösen a város lakói és az illetékes szervek, közösen dolgozva azon, hogy a város nap mint nap még jobbra váljon (Sag's Wien, 2024).

A turisták vonzásának egyik fő alapja a tiszta város. A vendégejszakák száma 1990 óta megduplázódott, és évente 4 milliárd euróval járul hozzá Bécs GDP-jéhez. Bécs a tisztaságot persze a saját lakói miatt is komolyan veszi, de az ide látogató turisták pozitív élményét is garantálja. A város nagyságához képest – akár más fővárosokkal összehasonlítva (pl. Budapest, Róma) – jelentős teljesítmény, hogy minden közterület, utca tiszta, nem csak a belváros, és nincs rossz szag sem sehol. Évente 20 ezer tonna szemetet szednek össze az MA48 illetékes önkormányzati szerv munkatársai Bécs utcáiról (Scwr_klima, 2022).

Aki sétál mostanában Rómában és Bécsben is, annak azonnal fel fog tűnni, hogy az osztrák fővárosban nem kell ebürüléket kerülgetni a járdákon. Bécsben 2023-ban pedig nem kevesebb, mint 57 901 itt élő kutyát tartottak számon (Wien – Hundebestand, 2023). Nem csak a kutyaurülék-kérdést, de a kutya tartást is nagyon komolyan szabályozza a város. Minden ebet regisztrálni kell, chippel ellátni, adót fizetni utána, de mindenekelőtt kötni kell rá egy felelősségbiztosítást és el kell végezni egy kötelező ebtartói tanfolyamot. Erről a bizonyítványt az ebadó regisztrációjánál kérik. Az elmúlt években mintegy 3 900 kutyaurülék-zacskóadagolót helyeztek ki közterületeken. A bécsi kutyatulajdonosok többsége és a turisták jól fogadták az ingyenes zacskóadagolók széles választékát. Naponta több mint 100 ezer megtöltött zacskó kerül a bécsi közterületi szemetesekbe vagy a magánhulladékgyűjtőkbe (Hundekotsackerlspender, 2024). A „WasteWatcher”-ek (a város hivatalos tisztaság-őrei) ellenőrzésekkel és szükség esetén büntetések kiszabásával biztosítják a tisztasági szabályok betartását. A kutyaurülék-zsákadagolókat a Bécsi Városi Kertészet (MA 42) és a Hulladékgazdálkodási, Utcatisztítási és Járműparki Osztály (MA 48) munkatársai töltik fel rendszeresen. Az üres vagy megrongálódott kutyaurülék-zsákadagolót a fent leírt applikáción kívül telefonon és emailben is be lehet jelenteni.

A „WasteWatcher”-ek (Szemetelés-Felügyelők) jogalapját a bécsi tisztasági törvény 2008. február 1-jei hatályba lépésével teremtették meg. A törvény kifejezetten tiltja a közterületeken történő szemetelést, és lehetővé teszi a tisztaság őrei által végzett közfelügyeletet is, akik a törvényben felhatalmazást kaptak figyelmeztetések kiadására, bírságok kiszabására és szükség esetén feljelentés megtételére. A bírság 50 euróba kerül (pl. kutyapiszok vagy cigarettacsikk), a feljelentés pedig akár kétezer euró is lehet. Ha a hulladékot az autóból dobják ki, a bírság legalább 100 euró. A beszedett bírságokat meghatározott célokra különítik el, és tisztasági intézkedésekre fordítják. Az ellenőrök a nap különböző időszakaiban – akár vasárnap, ünnepnapokon és éjszaka is – jól láthatóan feliratozott mellényben járnak és jelvényükről egyértelműen felismerhetők. Jogilag közfelügyeleti szervek, átfogó, különösen jogi és

konfliktuskezelési képzést követően esküt tett szakemberek. Jogukban áll személyazonosításra felszólítani, a szemét eltávolítására vonatkozó utasítást kiadni (erre felszólítani), s ha ennek nem tesz valaki eleget, az ügyet feljelentés formájában továbbítják a hatóságoknak (WasteWatcher, 2024).

A turisták mellett a vállalatokat, befektetőket is igyekszik vonzani a város. Ennek egyik alapfeltétele a szakképzett munkaerő vonzása és helyben történő kiképzése: Bécs mindkét téren jelentős sikereket ér el. A magas élhetőségi rangsor vonzóvá teszi a várost a magas életminőséget kereső szakképzett munkavállalók számára. A legtöbb szülő pedig gyermekeiknek is olyan környezetet, várost és jövőt keres, ahol magas színvonalú az oktatás és van munkalehetőség.

A szakembereket az olyan városok, mint Bécs, átfogó egészségügyi rendszerük, kiváló oktatási intézményeik, valamint kulturális és szabadidős lehetőségeik miatt vonzzák. A szakképzett munkaerő beáramlása viszont a termelékenység és az innováció fellendítésével a helyi gazdaságnak is kedvez. Bécs oktatási rendszere, beleértve az olyan rangos egyetemeket, mint a Bécsi Gazdasági Egyetem és a Bécsi Műszaki Egyetem a világ minden tájáról vonzzák a diákokat és kutatókat. Ezek az intézmények nem csak a képzett diplomások folyamatos áramlását biztosítják, hanem elősegítik a kutatást és a fejlesztést is, összekapcsolva a privát és az állami vállalatokat a K+F tevékenységekkel, komoly gyakorlati programokkal vagy duális képzésekkel, hozzájárulva a város innovációs központként való hírnevéhez. A képzett szakemberek és a csúcstechnológiát képviselő kutatások jelenléte vonzza a vállalkozásokat és a befektetéseket, ami a gazdasági növekedés erényes körforgását hozza létre. Az élhető város egyben családbarát város is.

Bécs a családok széles körű támogatása – beleértve a szülési és apasági szabadságot (ez utóbbi persze állami szintű szabály, ahogyan az elterjedt részmunkaidős foglalkoztatási modell is), a gyermekgondozási lehetőségeket és a családi juttatásokat – vonzóvá teszi a családok számára a letelepedést. A bécsi kismamák értékes ajándécsomagokat kapnak, szakmai segítséget vehetnek igénybe a kezdetektől. A kórházakban, mely a város (mint egyben tartomány is), minden kórháza és rendelője kiválóan felszerelt. A tisztaság, a műszaki felszereltség messze kimagasló színvonalú.

A város oktatási rendszere, amely a minőségre és a hozzáférhetőségre helyezi a hangsúlyt, biztosítja, hogy a gyermekek már kora gyermekkortól kezdve jó oktatásban részesüljenek. Nem csak jó oktatásban, de egészséges környezetben egészséges ételeket fogyasztva. Az állami bölcsődétől az óvodán át az iskoláig egyre több helyen van anyanyelvi angol tanár a csoportokkal. Már a legtöbb óvodában, de legkésőbb az általános iskolában van sportegyesületbe lépési lehetőség (a tenisztől a dzsúdóig) és zeneiskolai képzés is van sok intézményekben, vagyis nem kell különórákra vinni a gyermeket. A nyitvatartási idők és a szünidei felügyeleti idők bármely munkarenddel összeegyeztethetők. A legtöbb bécsi oktatási intézménynek saját kertje, de legalább közvetlen nyilvános park kapcsolata van. A gyümölcs és zöldség napi adagja kimagasló és változatos, halat és tejterméket hetente többször kapnak már az óvodások is.

Bécs biztonság iránti elkötelezettsége egy másik kritikus tényező a családok számára. A város alacsony bűnözési rátája és a jól karbantartott közterületek biztonsá-

gos környezetet nyújtanak a gyermekneveléshez. Emellett a családokra szabott kulturális és szabadidős tevékenységek, például múzeumok, színházak és sportlétesítmények elérhetősége gazdagítja a családi életet és elősegíti a közösségi érzést. A tartományi múzeumokba 19 éves korig ingyenes a belépés. A város biztonságáról, tisztaságáról és kulturális élénkségéről szerzett hírneve vonzóvá teszi.

Bécs gazdag történelme, lenyűgöző építésze és számos kulturális eseménye, mint például a Bécsi Filharmonikusok és az évente megrendezett Bécsi Operabál évente több millió látogatót vonz. A Bécsi Idegenforgalmi Hivatal adatai szerint a város 2022-ben több mint 13,9 millió vendégéjszakát regisztrált (Vienna in Figures, 2023). Az élhető város turizmusa a bevételek és a munkahelyteremtés révén fellendíti a helyi gazdaságot. Bécsben az idegenforgalmi ágazat mintegy 90 ezer munkahelyet teremt, és jelentősen hozzájárul a város GDP-jéhez. A turisták költsége számos vállalkozásnak kedvez, a szállodáktól és éttermektől kezdve a múzeumokig és kiskereskedelmi üzletekig. A látogatók pozitív élményei továbbá gyakran ismétlődő látogatásokat és ajánlásokat eredményeznek, ami a gazdasági előnyök fenntartható körforgását hozza létre.

2.5. BÉCS GAZDASÁGA

A mellékletben található 4. ábra az osztrák főváros főbb termelési, kereskedelmi és gazdaság mutatóit, eredményeit szemlélteti.

Az élhető város, mint kívánatos lakó- és munkahely hírneve vonzza a hazai és nemzetközi befektetőket. A vállalkozásokat a stabil gazdaság, a képzett munkaerő és a magas életminőség vonzza ezekbe a városokba, amelyek kritikus tényezői a munkavállalók elégedettségének és termelékenységének. Bécsben például a nemzetközi szervezetek, például az ENSZ és az OPEC, valamint számos multinacionális vállalat jelenléte tükrözi a város gazdasági vonzerejét. Bécs nemzetközi befektetési központ, a külföldi befektetők értékelik a város elhelyezkedését, amely csomópont és hozzáférési pont a közép- és kelet-európai piacokhoz. A legtöbb állami vállalat székhelye is itt van, mint például a közel 40 ezer munkavállalót foglalkoztató Osztrák Állami Vasúttársaságé is (ÖBB Holding AG). Bécsben a fenntartható városfejlesztést helyezik előtérbe, ami innovatív gazdasági gyakorlatokhoz és iparágakhoz vezethet. A város intelligens keretstratégiájának célja, hogy a várost hatékonyabbá és környezetbarátabbá tegye, elősegítve a zöld technológiák és a fenntartható üzleti gyakorlatok növekedését. Az ilyen kezdeményezések nem csak a város élhetőségét javítják, hanem a zöld gazdaság vezető szerepét is betöltik, és befektetéseket vonzanak ezekbe az ágazatokba, mely munkahelyteremtő hatással jár.

3. ÖSSZEGZÉS

A tanulmány célja Bécs városának, az intelligens klíma város példaértékű realitásának, és kiváló városimázsának bemutatása volt. Ennek érdekében részletesen tanulmányoztam a kapcsolódó magyar és külföldi (angol és német nyelvű) szakirodalmat a városimázs és a város hírnév tekintetében, majd Bécs városát tanulmányoztam, konk-

rét adatokat, példákat gyűjtve az osztrák főváros saját hivatalos közleményeiből, adatbázisaiból és más, vonatkozó német nyelvű forrásokból. Fő eredménynek tekintem azt az átfogó és hiánypótló bemutatást, mely a különböző források lényegi elemzésével bebizonyította, hogy Bécs városának hírneve és kiváló imázsa nem csupán marketingkampány eredménye, hanem startégiára épülő, hosszú éveken át tartó tervezés és munka eredménye, mely valós tényeket, életminőséget tükröz. A feldogozott magyar szakirodalmak is kiemelték, hogy csakis a hosszútávú közös elköteleződés érhet sikeresen célba. Az imázs és a hírnév alapvető fontosságú a várospolitikai döntéshozók és a városmárka-menedzserek számára. Ahol ez a felfogás a városvezetésben tudatosul, sikeres város lesz. A város imázsának javítását célzó stratégiák középpontjában rövid távú kezdeményezések állhatnak, például szépítési projektek, nemzetközi események megrendezése vagy marketingkampányok. Ezzel szemben az erős hírnév kiépítése és fenntartása hosszú távú beruházásokat igényel az infrastruktúrába, a kormányzásba, a szociális szolgáltatásokba és a gazdasági fejlesztésbe.

Összegzőként elmondható, hogy mind a Bécsről kialakult képben, imázsban, mind a város hírnevében jelentős szerepet játszik a város és lakóinak tudatos munkája, és a város valóban nem érdemtelenül szerzi meg az elismeréseket. Kiváló és egyedi példákon keresztül sikerült bemutatni a lakók elhivatottságát, a rendért és jövőért való tenniakarást. A várospolitikára és a márkaépítésre az alábbi következtetéseket lehet levonni, az eddig írtak tükrében.

Az is tükrözi Bécs nagyszerűségét, hogy 2040-ig konkrét, számszerűsített tervei vannak. Bécs eddig sikeresen építette mind az imázsát, mind a hírnevét azáltal, hogy fenntartotta a tisztaság és a biztonság magas színvonalát (imázs), miközben kiváló kormányzással és infrastruktúrával (hírnév) rendelkező pénzügyi központként is elismert. Továbbá a kulturális pezsgés és a történelmi gazdagság imázsát is ápolta, amit a magas életminőség és a hatékony városirányítás hírneve erősít. Ezek fontosságának felismerése és stratégiai megvalósítása növelheti egy város vonzerejét, versenyképességét és általános sikerét, lakóinak, turistáinak és befektetőinek az elégedettségét. Bécs gazdasági ereje, gazdag kulturális és társadalmi struktúrája, átfogó jóléti rendszerei és a környezeti fenntarthatóság iránti elkötelezettsége teszi Bécset világhírű várossá. Sokrétű kiválósága nemcsak a lakosok életét teszi jobbá, hanem a világ minden tájáról vonzza a látogatókat és a vállalkozásokat, és ezzel megerősíti a világ egyik legélhetőbb városának státuszát.

Más városok számára is javasolható, hogy Bécs példás, hosszútávú és több pillérre épülő fejlesztési stratégiáját benchmarkként (Pataki, 1996), követendő példaként kezelje és a helyi adottságok reális értékelése és figyelembevétele mellett ültesse át saját stratégiájába és gyakorlatába. Jövőbeli kutatási irányként Győr városára vetített megvalósítási lehetőségek tanulmányozását, kidolgozását tartom hasznosnak és reálisnak.

IRODALOMJEGYZÉK

- Benda V. (2018) Az élhető városok és egyéb települések megteremtésének jogi kérdései Magyarországon az ENSZ fenntartható fejlődési célok tükrében. *Iustum Aequum Salutare*, 4, 157–181.
- Curran, L.–Wolman, H.–Hill, E.–Furdell, K. (2006) Economic wellbeing and where we live: accounting for geographical cost-of-living differences in the US. *Urban Studies*, 43, 13, pp. 2443–2466.
- Egedy T. (2009) *Városrehabilitáció és életminőség*. MTA Földrajztudományi Kutatóintézet, Budapest.
- Gulyásné Kerekes R. (2010) Társadalmi kommunikáció – integrált marketingkommunikáció. In Piskóti I. (Szerk.): *Marketingkaleidoszkóp*. Miskolci Egyetem – Gazdaságtudományi Kar, Marketing Intézet, Miskolc. 127–150.
- Jakab P.–Konczosné Szombathelyi M. (2016) Hatásvizsgálat a városi hírnév és a vállalati hírnév között. *Gradus*, 3, 1, 397–403.
- Konczosné Szombathelyi Márta (2013) A hírnév és menedzselése. In Tompos A.–Ablonczyné Mihályka L. (Szerk.): *Növekedés és egyensúly*. Széchenyi István Egyetem, Győr, 1–11.
- <http://kgk.sze.hu/images/dokumentumok/kautzkiadvany2013/marketing/kszm.pdf> Letöltve: 2024. május 10.
- Konczosné Szombathelyi M. (2012) Nemzetközi tendenciák a PR-ban. In Józsa L.–Konczosné Szombathelyi M.–Huszka P. (Szerk.): *A marketing új tendenciái*. Széchenyi István Egyetem, Győr, 215–228.
- Kopp M.–Kovács M. (Szerk.) (2006) *A magyar népesség életminősége az ezredfordulón*. Semmelweis Kiadó, Budapest.
- Michalkó G. (2015) *A városimázs és a jól-lét alapú társadalmi versenyképesség összefüggései a magyarországi nagyvárosokban*. https://www.kodolanyi.hu/jol-let/images/tartalom/File/tanulmanyok/tamop_kjf_tanulmany_mg.pdf Letöltve: 2023. december 27.
- Pataki B. (1996) Benchmarking. *Vezetéstudomány*, 11, 25–31.
- Smith, M.–Deery, M.–Puczkó, L. (2010) The role of health, wellness and tourism for destination development. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 17, 1, pp. 94–95.
- Szeles P. (2010) *Hírnévmenedzsment, a reputáció mérése és kockázatai a Magyar PR Szövetségnél*. Konferenciaelőadás. Budapest. 2010. május 14. <http://www.comprad.hu/hu/compradblog/343.html> Letöltve: 2023. december 27.

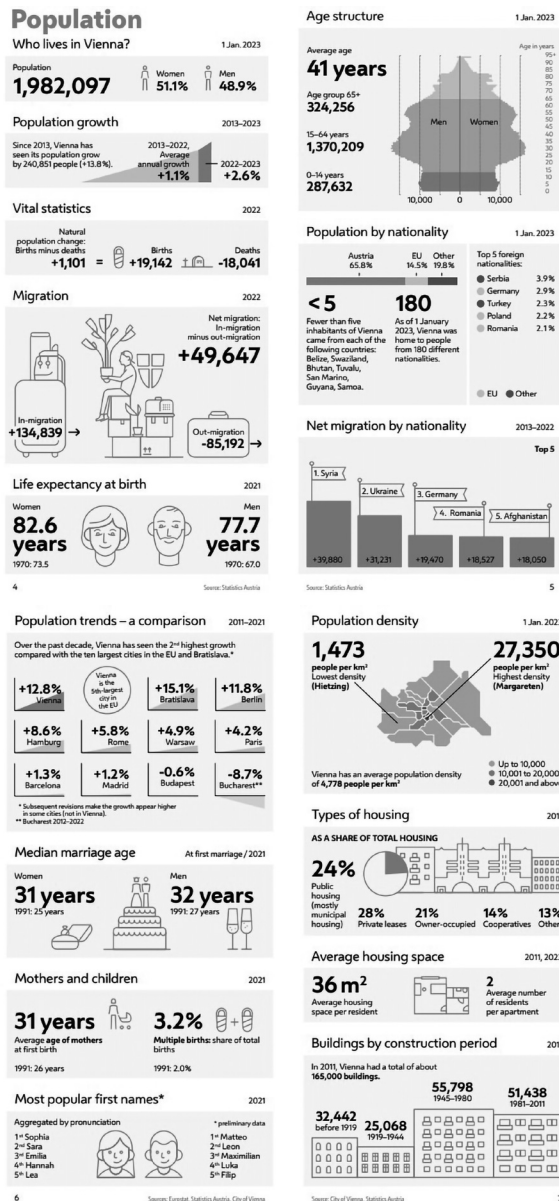
INTERNETES FORRÁSOK:

- *Bécs a legélhetőbb város*. <https://www.vg.hu/életmod/2024/09/becs-legelhetobb-varos>
- Bundesministerium für Digitalisierung und Wirtschaftsstandort (2021): *Forschungs- und Technologiebericht. Innovation*. <https://www.bmbwf.gv.at/Themen/Forschung/Forschung-in-%C3%96sterreich/Services/FTB.html> Letöltve: 2023. március 14.
- *Global Liveability Index 2023 Report*. https://ethz.ch/content/dam/ethz/special-interest/baug/irl/irl-dam/lehrveranstaltungen/bsc/site-management/Literatur/Economist_Jun-Global-Liveability-Index-2023.pdf Letöltve: 2024. június 13.
- „Guter Grund“ - Torrfreie Erde aus der Wiener Biotonne Guter Grund - Smart City Wien. <https://www.wien.gv.at/umwelt/ma48/beratung/muelltrennung/biogener-abfall/blumenerde.html> Letöltve: 2024. június 13.
- *Home - 48er-Tandler* <https://48ertandler.wien.gv.at/> Letöltve: 2024. június 13.

- *Hundekotsackerlspender - Übersicht* <https://www.wien.gv.at/umwelt/ma48/sauberestadt/hundekotsackerl/index.html> Letöltve: 2024. június 13.
- *Lebensqualität - Wien ist und bleibt Nummer 1 in der Mercer-Studie 2023.* <https://www.wien.gv.at/politik/international/vergleich/mercerstudie.html> Letöltve: 2024. június 13.
- *Reparaturbonus bis 200 Euro - Alle Infos und Details 2024* <https://www.finanz.at/ratgeber/reparaturbonus/#:~:text=Reparaturbonus%20%2D%20200%20Euro%20f%C3%BCr%20Reparatur,%2C%20K%C3%BCchenger%C3%A4te%2C%20Rasenm%C3%A4her%20und%20weitere> Letöltve: 2024 június 13.
- Reputation Institute (2015) *2015 City RepTrak®. The World's Most Reputable Cities.* http://www.reputationinstitute.com/CMSPages/GetAzureFile.aspx?path=~\media\media\documents\city-reptrakreport-2015_1.pdf&hash=572727a7861adbdd112210d89e7d6d49a4f636344b2cf8b790132890961c62fa&ext=.pdf Letöltve: 2024. június 13.
- *Sag's Wien - Die App für Ihre Anliegen an die Stadt* <https://www.wien.gv.at/sagswien/> Letöltve: 2024. június 14.
- *scwr_klima_2022_web-neu.pdf* Letöltve: 2024 június 14.
- *Városimázs* <https://imazselemzes.hu/varosimazs/>
- *Vienna in Figures 2023.* [wien.gv.at/statistik/pdf/viennainfigures-2023.pdf](https://www.wien.gv.at/statistik/pdf/viennainfigures-2023.pdf) Letöltve: 2024. június 28.
- *Vienna is most liveable city in Monocle 2023 ranking.* [wien.gv.at](https://www.wien.gv.at) Letöltve: 2024 június 28.
- *Wien-Hundebestand bis 2023.* <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/1125654/umfrage/hundebestand-in-wien/> Letöltve: 2024. június 14.

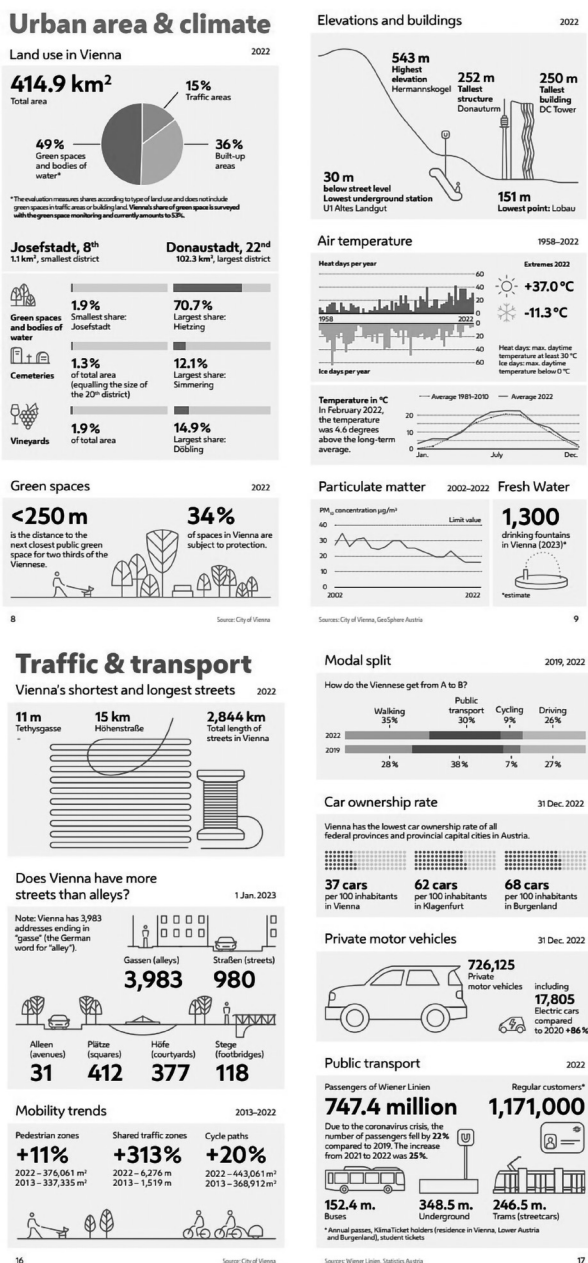
MELLÉKLETEK

1. ábra: Bécs város lakosságára vonatkozó főbb adatok

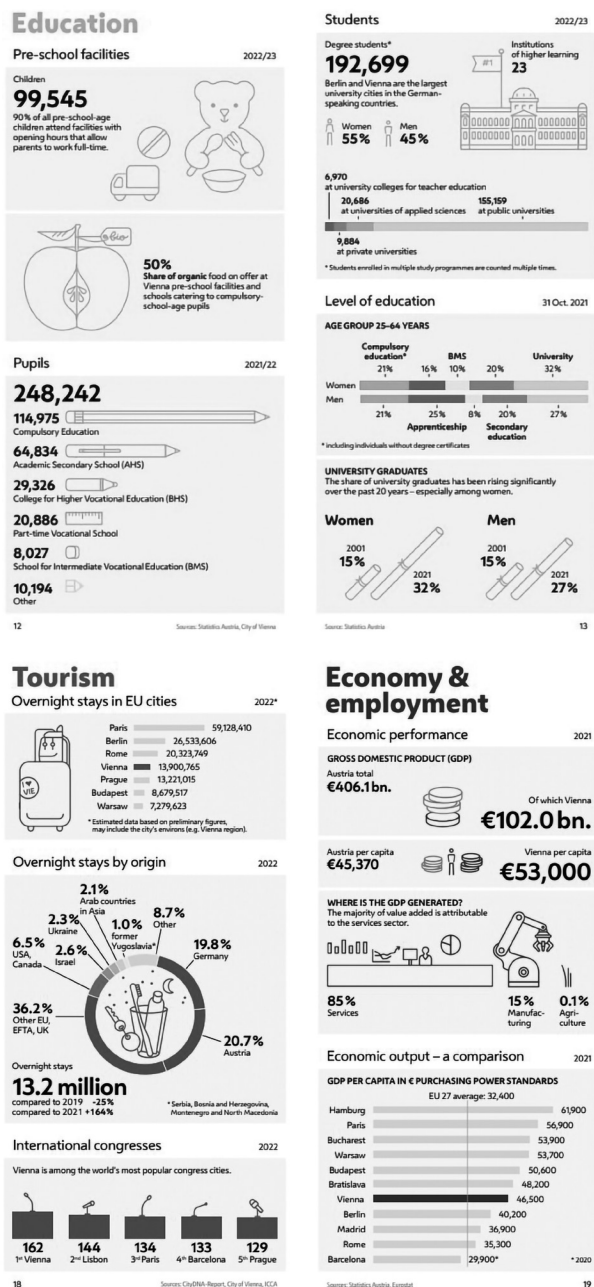
Forrás: Az osztrák állami statisztikai hivatal saját publikált felmérése Statistics Vienna, 2023 augusztus; Vienna in Figures 2023 (wien.gv.at)

2. ábra: Bécs város urbanisztikájával és közlekedésével kapcsolatos főbb adatok

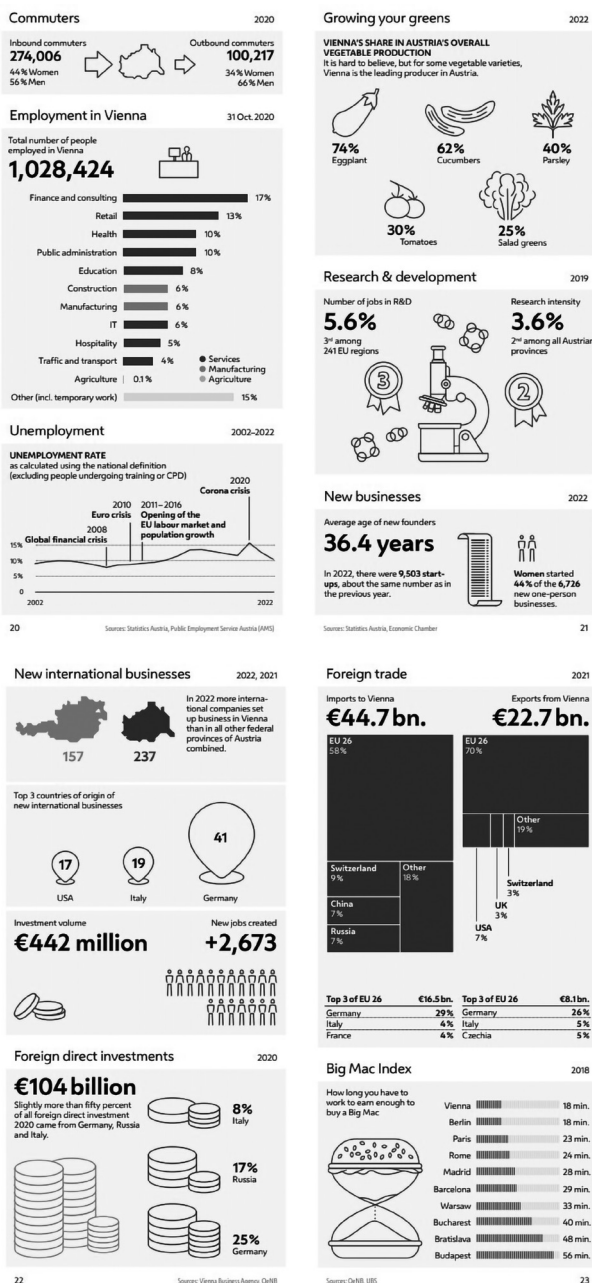
Forrás: Az osztrák állami statisztikai hivatal saját publikált felmérése Statistics Vienna, 2023 augusztus; Vienna in Figures 2023 (wien.gv.at)

3. ábra: Bécs városának oktatással, turizmussal és foglalkoztatással kapcsolatos főbb adatai

Forrás: Az osztrák állami statisztikai hivatal saját publikált felmérése Statistics Vienna, 2023 augusztus; Vienna in Figures 2023 (wien.gv.at)

4. ábra: Bécs városának üzleti és gazdasági mutatói

Forrás: Az osztrák állami statisztikai hivatal saját publikált felmérése Statistics Vienna, 2023 augusztus; Vienna in Figures 2023 (wien.gv.at)